

Kuva: Henrik Lund

Piiriliite 2023

Suomen luonnonsuojeluliitto
POHJANMAA

Luonnon merkitys on nyt suurempi kuin koskaan

Miksi Suomen luontoa pitää suojella juuri tällä hetkellä enemmän kuin koskaan? Luin erästä keskustelua, jossa kommentoitiin, että: ”Miksi Suomen luontoa pitää suojella, eihän se ole mihinkään katoamassa?!?” Valitettavasti luontokato on totta myös Suomessa. Me Pohjanmaan piirissä olemme kirjoittaneet jo kymmeniä lausuntoja vihreän nk. puhtaan siirtymän hankkeiden YVA-prosesseista. Monet niistä valitettavasti toteutuessaan pirstovat ja hävittävät elinympäristöjä ja varsinkin metsiä täällä maaseudulla.

Missään muualla maailmassa ei ole yhteiskuntaa, maata ja aktiivisia kansalaisia, jonka alueelta voidaan turvallisesti hankkia maailman puhtaampia raaka-aineita, marjoja ja yrttejä, eli metsiemme superfoodeja luonnonmukaisiin elintarvikkeisiin kuin Suomessa. Nyt on vielä mahdollisuus saada luontomme säilymään seuraaville sukupolville.

Suomi ja suomalainen luonto on erittäin ainutlaatuista maailmassa! Esimerkiksi jos verrataan arktisen alueen tai-

gaan, sen alueella ei asu niin taajaan ihmisiä, että luonnonmarjojen ja yrttien laajamittainen hyödyntäminen olisi mahdollista. Meillä Suomessa missä on metsät pullollaan marjoja ja yrttejä on kattava tieverkosto ja ihmisiä, jotka keräävät ne käyttöön. Suomen luonnosta saamme elinvoimaa ja voimme jopa levittää sitä ympäri maailman, kun teemme sen kestävästi.

Kutsun Sinua rohkeasti mukaan luonnonsuojelutyöhön. Jokainen luonnonystävä osaa varmasti kertoa mielipiteensä paikallisista asioista. Niillä on oikeasti merkitystä. Tule mukaan luonnon puolelle, apuasi tarvitaan ja jokaiselle löytyy varmasti jotain tekemistä!

*Heli Hämäläinen,
puheenjohtaja,
Suomen luonnonsuojeluliiton
Pohjanmaan piiri,
Alajärvi*

Toiminnanjohtajan opettelun vuosi

Tervehdys kaikille SLL Pohjanmaan piiriin. Kuluva vuosi on vierähtänyt vauhdikkaasti ja monipuolisesti, tekemisen puutetta ei ole ehtinyt olla. Piirissämme on käynnissä monia erilaisia hankkeita, kuten alkuvuodesta käynnistetty Ähtävänjoen kalatiehanke. Vihreän siirtymän lausuntopyyntöjä on tullut ovista ja ikkunoista. En osannut aavistaa, kuinka paljon piirissämme on käynnissä esimerkiksi erivaiheisia tuulivoimahankkeita. Tuulivoiman tilannekartta syntyi tarpeesta hahmottaa kokonaisuus, jota kenelläkään ei ollut. Olemme myös päivittämässä piirimme tuulivoimakriteereitä, jotka tulevat lähiaikoina nettisivuillemme, päivitetyn tuulivoimakartan kera.

Piirissämme on nyt poikkeuksellinen vihreän siirtymän buumi, jossa emme ole voineet jäädä sivustaseuraajan rooliin. Olemme tehneet tietoisin valinnan piirin puheenjohtaja Heli Hämäläisen kanssa, taistella oikeudenmukaisuuden ja luonnon puolesta tässä maailman ajassa. Tuulivoimasta olemmekin antaneet yli 30 lausuntoa tämän vuoden aikana, joka on noin puolet kaikista tänä vuonna piiriltä lähteneistä lausunnoistamme.

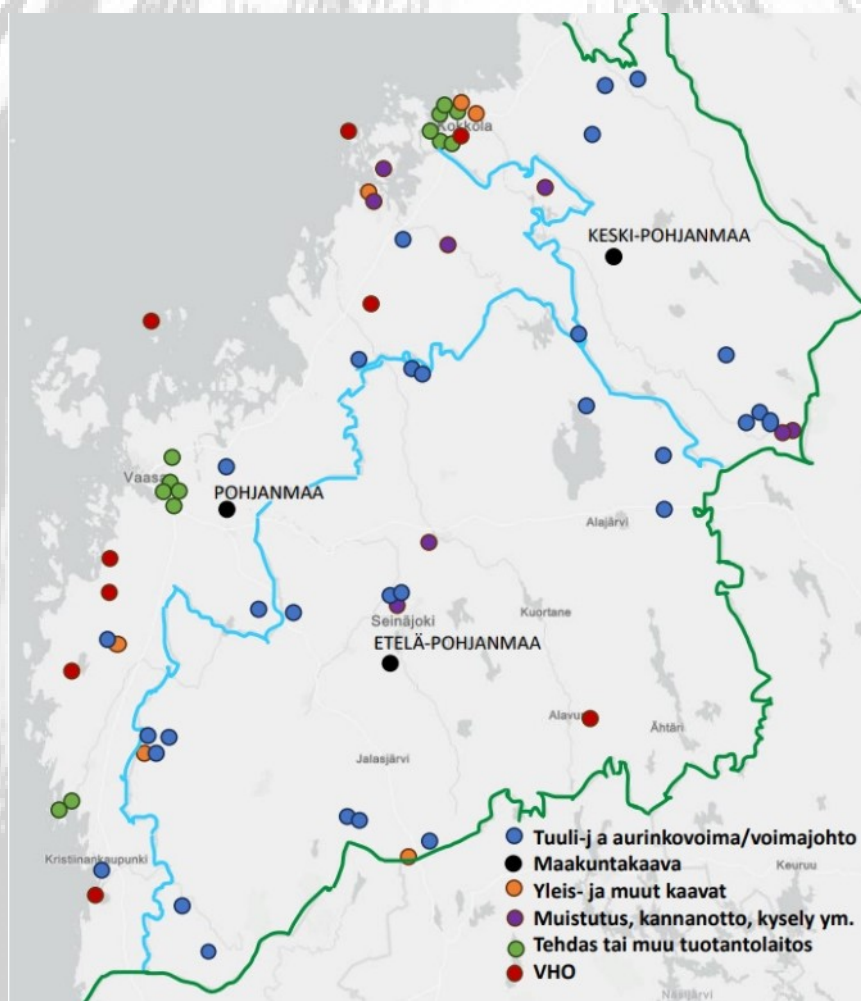
Piiriltä on lähtenyt yli 60 lausuntoa marraskuun puoleenväliin mennessä. Lausunnot ovat aikaa vieviä, eikä 18 tunnin viikkotyöaikani riitä lausuntojen kirjoittamiseen muun työn ohella. Olemmekin välillä puheenjohtajan kanssa kirjoittaneet lausuntoja yömyöhälle ja auringonlaskun piikkiin. Lausunnot ovat puhtaasti vapaaehtoistyönä tehtyjä, joissa mukana ovat olleet myös piirihallituksen jäseniä ja muuta jäsenistöämme. Apua olemme saaneet myös liitolta. Onneksi löytyy myös ihmisiä, jotka eivät ole varsinaisia jäseniä, mutta haluavat auttaa lausunnoissa. Samalla olen saanut tutustua uusiin ihaniin ihmisiin ja tullut rakentaneeksi laajaa verkostoa.

Haluan kannustaa ja rohkaista Pohjanmaan piirin yhdistyksiä pitämään ”omasta tontistaan huolta” ja antamaan lausuntoja, muistutuksia ym. Jokainen osaa varmasti puolustaa kotiseutuaan (mm. erilaiset kaava-asiat). Täältä piirin puolelta olemme tukenanne parhaan kykymme mukaan.

Näkyvyyttä somessa ja ihmiskohtauksia lisäämällä jalkautumalla, kuten Provinssi, markkinat ym. tapahtumat piirimme alueella ovat aiheuttaneet positiivisen ilmiön. Pohjanmaan piirin jäsenmäärä on ollut vahvassa kasvussa koko vuoden ajan. Uudet jäsenet toivotan tervetulleiksi kasvavaan joukkomme ja vanhempia jäseniä kiitän lämpimästi uskollisesta tuestanne.

Kiitos ja hyvää loppuvuotta kaikille jäsenille, vapaaehtoisille, tukijoukoille ja suokampanjaan lahjoittaneille!

*Marjo Lehtisalo, toiminnanjohtaja
Suomen luonnonsuojeluliiton
Pohjanmaan piiri*

Pohjanmaan piirin lausunnot 2023

Ja meillä kaikilla oli niin mukavaa...

Pohjanmaan piiri on toiminnanjohtajan, hallituksen ja piirin yhdistysten aktiivisten jäsenten kanssa jalkautunut turuille ja toreille kuluvana vuonna erityisen ahkerasti. Tässä pienoinen kuvakatsaus, missä kaikkialla sitä luonnonsuojelun ilosanomaa onkaan levitetty. Piirihallitus kannustaa kaikkia tulemaan mukaan tapahtumiin! Saa myös vinkata, jos jokin hyvä tapahtuma tai paikka kaipaisi mielestänne luonnonsuojelunäkökulmaa. Norppajengi on valmiina!

Luonto lainassa -kirjastoviikolla helmikuussa aloitettiin jäsenhankinta, lehtiä ja jäseneksi liittymiskortteja vietiin useisiin kirjastoihin.

Maaliskuussa Luontomarssilla Vaasassa ja Kokkolassa puolustettiin luontoa, osallistujia oli kiitettävästi huonosta säästä huolimatta.

Niin mukavaa kuin tapahtumissa kulkeminen onkin, iso osa piirin luonnonsuojelutyöstä tapahtuu tietokoneen ääressä. SLL Pohjanmaa on lausunut kaikki maakuntakaavat ja vaikuttaa Etelä- ja Keski-Pohjanmaan maakuntakaavoissa aktiivisesti.

Erlaisia jäsenhankintakampanjoita julkaisitiin sosiaalisen median kanavillamme monta.

Parasta on, kun pääsee samanmielisten ihmisten kanssa luontoon. Kuvassa olemme saaneet vieraisiksi liiton toiminnanjohtaja Tapani Veistolaa ja liittohallituksen puheenjohtaja Hanna Halmeenpään. Yhdessä ihailtiin luontokohdetta Vaasassa.

Lausuttaviin kohteisiin käydään usein tutustumassa paikan päällä, vaikka itse lausuntojen laatiminen konttorityötä onkin. Aina eivät reissut ole mieltäylentäviä. Kuva on Laajametsä GigaVaasan akkutehdasalueelta.

Raakkuja istutettiin jälleen Ähtävänjokeen, jossa niiden kasvu on hyvää (kuvassa vuoden 2019 istutettuja raakkuja). Ähtävänjoen kalatiehanke on lähtenyt uudelleen liikkeelle vuoden alussa ja etenee hyvällä vauhdilla.

Ekologisesti arvokas sekä harvinainen maankohoaman korpikohde Larsmossa. Tällaisiakin helmiä alueellamme on.

Piiri osallistuu myös koululaisten metsäpäiviin.

Piiri on mukana eri jokien neuvottelukunnissa ja useissa erilaisissa työryhmissä, joissa on keskiössä luonto ja ympäristö.

*Toisinaan käy näin! Vaan se ei
haittaa. Eespäin, vaikka savessa.*

*Pietarsaaren Jaakonpäivillä oli paikallisyhdis-
tysten toteuttamana pönttökisa. Piiri vieraili
tapahtumassa luontokaupan kanssa.*

*Kesän aikana jäseneksi liittyneiden kes-
ken arvottiin koottava linnunpönttö.
Voittaja oli Jenni Korkiamäki, Kokko-
lasta. Onnea voittajalle!*

*Suomen luonnonsuojeluliiton
luontokauppa mallia Pohjanmaa.
Kuvassa ollaan on the road, tällä
kertaa Kokkolan iltatorilla. Norp-
patuotteita ostamalla suojelet suo-
malaista luontoa!*

Missä rokki soi, siellä myös luontoaate hyvin voi. Piiri osallistui ensimmäistä kertaa Provinssi-festareille Seinäjoella. Saimme hyvän vastaanoton ja positiivista näkyvyyttä. Myymämme norppatuonnit olivat rokkiväen kesken hitti. Tämä kuva puolestaan on Lappajärven markkinoilta, jossa Norppatuotteet niinkään tekivät kauppansa.

Erilaiset seminaarit ja webinaarit ovat olennainen osa verkostoitumista. Ja tietokin lisääntyy.

Lomallakin ollaan välillä. Silloin kutimet esiin, toki norppatyylisiin.

Mikä upea kissaeläimemme! Valitimme muiden piirien joukossa kuudesta ilveksen poikkeuslupapäätöksestä.

Osallistuminen erilaisille retkille avaa uusia näkökulmia. Voi saada myös uusia ystäviä! Piirin alueen yhdistykset ilmoittelevat retkistään nettisivuilla ja somekanavissaan.

SLL Pohjanmaan piiri on vuonna 2023 (tilanne marraskuun alku-23) lausunut yli 60 lausuntoa, joista yli puolet on tuulivoimahankkeita. Tuulivoima on piirin alueella yksi eniten ympäristöä pirstaloivista tekijöistä..

Luonnonperintösäätiön Suojele pohjalaista suota -kampanja on ollut käynnissä jälleen vuoden. Kiitämme kaikkia suokampanjaan lahjoittaneita. Sopivien kohteiden etsintää on jatkettu ja hyviä kohteita on löytynyt. [Kurkkaa linkistä kampanjasivulle.](#)

Biokaasu on maaseudun uusi mahdollisuus

Biokaasun tuotanto on vihreää siirtymää, eikä uhkaa luontoa, kuten esimerkiksi tuulivoima.

Vihreä siirtymä ja energiakriisi on käynnistänyt valtavan tuulivoimarakentamisen maaseudulla. Tuulivoimalla korvataan riippuvuus fossiilisista energialähteistä. Puhdas vety nähdään tule-

kitsee ympäristölle, metsien virkistyskäytölle ja maisemalle. Laskelmien mukaan yksi tuulivoimala vaatii noin 4–5 hehtaarin hakkuut (voimalan tarvitsema ala, tiestöt ja sähkön siirtolinjat). Pahimmillaan Keski-Pohjanmaalla metsiä ha-

voimaa, jota ovat uudet yritykset ja niiden tuomat työpaikat ja innovaatiot. Kuntien pitäisi nyt näillä tuloilla vahvistaa alueensa elinvoimaa ja yrittäjyyttä. Ei voi tuudittautua helpon rahan tuomaan rauhaan. Mihin sitten Keski-

vaisuuden polttoaineena ja sen tuottamiseen tarvitaan tuulivoimaa. Tästä on Suomessa poliittinen yksimielisyys. Köyhissä kunnissa tuulivoimarakentamisen tuomat kiinteistöverot nähdään ainoana keinona pelastaa kunnan itsenäisyys. Myös maanomistajat on saatu mukaan mukkeilla vuokratuloilla, joita tuulivoimayhtiöt tarjoavat heille. Tämä on johtanut Keski-Pohjanmaalla kuntien väliseen kilpajuoksuun tuulivoimaloista. Jokainen kunta haluaa omansa tässä kilvassa. Viireillä olevien suunnitelmien mukaan maakuntaan on tulossa yli 1000 tuulivoimalaa. Keski-Pohjanmaalla on kuntia, joissa 30 kilometrin säteellä on tulossa jopa 500 tuulivoimalaa. Mitä tämä mer-

kataan n. 5000 hehtaaria tavanomaisten hakkuiden päälle. Mikä on hakkuiden vaikutus hiilinieluun ja metsien? LUKE on vasta käynnistämässä tutkimusta, miten rakentaminen vaikuttaa peurojen vaelluskäyttäytymiseen ja vasomisolosuhteisiin. Myös suurpetolintujen (maakotka, merikotka ja kalasääksi) reviirit ovat vaarassa. Nämä ovat todellisia riskejä, joiden toteutumista ei voida huolellisellakaan rakentamisella estää täysin.

Käydyssä keskustelussa on tuotu esiin, mikä on vaihtoehto tuulivoimarakentamiselle. On tosiasia, että tuulivoimarakentamisen kiinteistöverot tuovat kunnille mukkeat tuotot. Tämä ei kuitenkaan vielä sellaisenaan vahvista kuntien elin-

Pohjanmaalla pitäisi nämä resurssit suunnata? Yksi vastaus löytyy biokaasusta ja kiertotaloudesta. Biokaasun raaka-aineita maakunnasta löytyy yllin kyllin. Karjalanta levitetään nyt pääasiassa pelloille. Paalaus- ja olkijätteet jäävät luontoon. Myös elintarvikeyritysten ja kotitalouksien jätteille ja jätevesille ei ole löydetty hyötykäyttöä. Nämä kaikki voidaan jalostaa biokaasuksi ja erinomaiseksi lannoitteeksi. Syntyneellä biokaasulla tuotetaan tilojen energia ja lannoitteella korvataan kalliit keinolannoitteet. Ylimääräinen biokaasu voidaan myydä autoilijoille. Tämä on kiertotaloutta parhaimmillaan. Kaustisen seutukunta on tehnyt ansiokasta tutkimusta biokaasun mahdol-

lisuuksista seutukunnassa. Sen mukaan biokaasun laskennallinen potentiaali on seutukunnassa n. 85 000 MWh. Mikäli seutukuntaan rakennetaan 5 biokaasulaitosta (yksi jokaiseen kuntaan) olisi niiden realistinen energiapotentiaali 32 500 MWh. Se riittäisi 2000 henkilöauton polttoaineeksi vuosittain. Parhaimmillaan tämä voisi merkitä 30 miljoonan euron säästöjä/tuloja vuodessa.

Ja mikä parasta, nämä eurot jäisivät seutukuntaan eivätkä valuisi muualle.

Hyvä esimerkki kiertotalouden innovaatiosta löytyy Toholammin Härkänevalta. Ilpo Wennström aloitti biokaasun jalostaminen muutamavuosi sitten. Oman tilansa ja naapurien tilojen jätteillä Wennström on tuottanut maatilalla tarvittavan

energian ja lannoitteet ja on näiden suhteen omavarainen. Syntyneillä säästöillä investointi maksetaan takaisin muutamassa vuodessa. Toinen biokaasulaitos valmistui kuluvana keväänä. Nyt maahan saatiin myös ensimmäinen biokaasun tankkausasema, jossa autoilijat voivat tankata autonsa biokaasulla. Ei tarvitse enää lähteä 100 km päähän tankkaamaan.

Biokaasu ja kiertotalous ovat uusi mahdollisuus maaseudulle, joka kärvistelee muuttotappioiden ja vähenevien tulojen kourissa. Syntyneillä tuulivoiman vero- ja vuokratuloilla kunnat voisivat luoda edellytyksiä uusille innovaatioille ja yritystoiminnalle. Eivät kunnat voi suoraan tukea biokaasun tuotantoa, mutta ne voi-

vat luoda edellytyksiä sen käytölle. Kunta voisi esim. koulukuljetuksissa vaatia biokaasun käyttöä. Raaka-ainetta löytyy jokaisessa kunnassa riittävästi. Jos tuudittaudutaan pelkästään helppojen kiinteistöverojen ja vuokratulojen varaan, vuosien saatossa voi käydä huonosti. Suomalainen sananparsi sanoo, että ”helppo raha tekee laiskaksi”. Maataloudenkin tulee uusiutua ja etsiä uusia ratkaisuja kilpailukyvyyn ylläpitämiseksi.

Mikko Viitasalo

puheenjohtaja

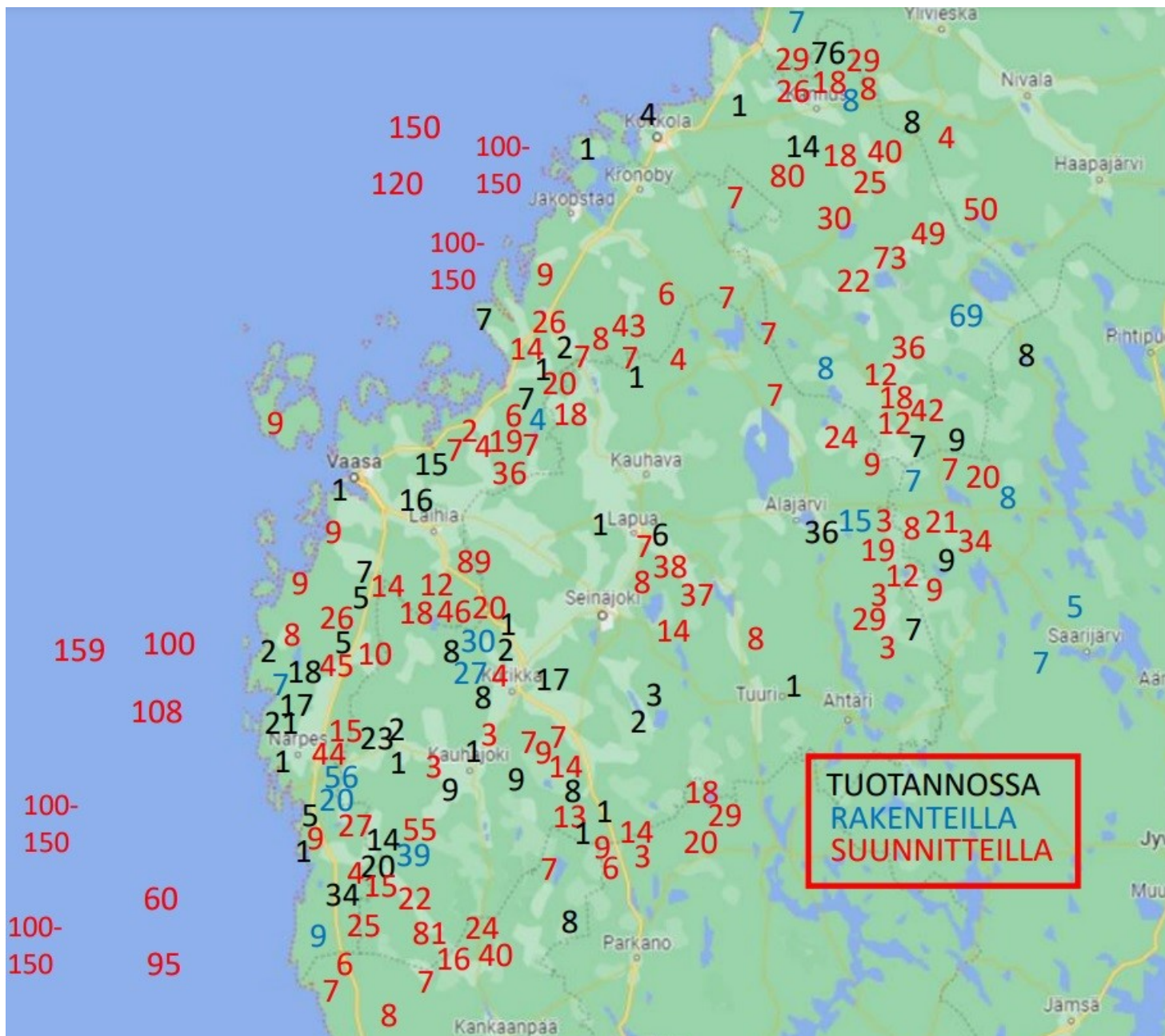
Lestijokiseudun ympäristöyhdistys ry.

Tuulivoimakartta 5.11.2023

Nykyiset ja suunnitteilla olevat tuulivoimalat SLL Pohjanmaan piirin alueella (kuva). Kuva päivitetty 5.11.2023 Karttaa päivitetään tilanteen mukaan.

Tuulivoimaloiden lupahakemukset työllistävät SLL Pohjanmaan piiriä tällä hetkellä kovasti. Lausuntoja hankkeisiin lähtee piiriltä viikottain, parhaimpina kaksi. Jos esimerkiksi Kannuksen Mutkalammillä piirretään karttaan ympyrä 20 km säteellä, sen sisään on suunnitteilla yli 250 tuulivoimalaa.

Tuulivoiman rakentaminen on luonnon kannalta monin tavoin haitallista. Sen tieltä kaadetaan metsää, mikä aiheuttaa mitavia hiilivuotoja ja tuhoaa lukuisten lajien elinympäristöt lopullisesti.

Hei, me tutkitaan!

(Liito-oravia ja pöllöjä)

Luonnonsuojelupiirin toimintaan ja myös hallitustyöskentelyyn ovat tervetulleita kaikki luonnonystävät, omasta luonnontuntemuksen tasosta riippumatta. Paljon meillä on myös todellisia asiantuntijoita mukana, ja siitä olemme kiitollisia. Monesti lausunnon tekemisessä tarvitaankin näiden konkareiden panosta. Tuoreimpina ja kenties näkyvimpinä ”asiantuntijuustekoina” nostamme tähän luotolaisen Ralf Wistbackan liito-oravaväitöskirjan ja kauhavalaisen Erkki Korpimäen Helmipöllö-kirjan.

Uusi väitöskirja liito-oravasta Ralf Wistbackan tekemänä kertoo, että liito-oravan suojelussa ei olla onnistuttu.

Uhanalaisen liito-oravan (*Pteromys volans*) populaatioiden seuranta ja suojelu – viitteitä kestävänsä metsätalouden kehittämistyölle. *Acta Univ. Oul. A 781, 2023*

Uhanalaista liito-oravaa on kutsuttu Suomen ekologiseksi lippulaivaksi ja se on vastuulajimme EU:ssa. Lajin elinympäristöjä uhkaavat laajamittaiset avohakkuut ja uusien metsien muuttaminen mäntyviljelmiksi. Länsi-Suomessa kerätyn pitkäaikaisen merkintätakaisinpyyntiaineiston avulla tutkin elinympäristöjen tuhoamisen sekä ympäristötekijöiden vaikutuksia lajin runsauteen ja demografiaan.

Liito-oravan lisääntymis- ja levähdyspaikat on suojeltu Luonnonsuojelulain nojalla vuodesta 1997 eli noin 27 vuoden ajan. Luonnontieteellisesti katsoen lisääntymis- ja levähdyspaikka vastaa naaraan kohdalla lähinnä sen elinpiiriä. Urosten levähdyspaikat voivat sijaita naaraan elinpiirillä tai niiden vaellusreitien varrella, joilla koiraat liikkuvat naaraiden välillä. Tärkeimmän tutkimusalueen, eli Luodon, liito-oravametsistä avohakattiin 25 vuoden aikana 76,4 %. Lain mukainen suojelu ei pystynyt estämään lisääntymis- ja levähdyspaikkoja tuhoavia hakkuita.

Tutkimuksen keskivaiheilla kanta väheni jyrkästi, mutta palautui lopussa; alittaen koko ajan selvästi alueen kantokyvyn mitattuna pönttöryhmien määränä. Keskimääräinen säilyvyys oli melko matala (0,43–0,48) ja tämä tarkoittaa, että noin puolet naaraista kuolee vuosittain ja kannan säilyminen edellyttää siten riskialt-

tiin vaiheen, jossa naaraspoikasten tulee löytää sopiva lisääntymismetsä ja selviytyä siinä seuraavaan kesään saakka. Luodossa naaraiden säilyvyys korreloi populaation koon muutosten kanssa osoittaen säilyvyyden, eikä niinkään poikuekoon, olevan ratkaiseva tekijä kannan kasvukertoimelle. Säilyvyyden ajallinen vaihtelu oli sidoksissa saalistusriskiinkin sekä sääolosuhteisiin. Tärkeä havainto oli, että naaraiden säilyvyys parani lisääntymiseen sopivan metsälaikun koon kasvaessa noin 4–6 ha kokoon saakka. Esittämäni lisääntymis- ja levähdyspaikan minimikoko - eli 4 ha - on myös muiden tutkimusten tukema. Populaation palautumisvaiheessa havaitsin naaraiden tiivistyneen laajempiin metsälaikkuihin, joissa oli suuremmat pesäpaikkaresurssit. Tämä niin sanottu ”Crowding”-ilmiö lisää tautien leviämiskä ja peto saattaa tavoittaa monta naaraista samalla kertaa horjuttaen kannan tasapainoa. Liito-oravan selviämistä heikentävät ihmisen lisäksi muut pedot kuten näätä, kärppä, huuhkaja, viirupöllö, lehtopöllö ja kotikissa.

Toinen väitökseni keskeinen tutkimusaihe liittyi liito-oravan elinympäristövaatimuksiin. Pystyin osoittamaan, että viralliset suojelutoimet eivät taanneet liito-oravan suojelua. Liito-oravat hävisivät metsistä, joissa lisääntymispaikan hakkuut vuosina 2005–2016 tehtiin viranomaisohjeistuksen mukaisesti, kun taas ja samalla liito-oravat säilyivät verrokialueilla. Liito-oravan esiintymisen todennäköisyys kasvoi sopivan metsälaikun koon myötä, mikä on linjassa metsälaikun koon säilyvyysvaikutuksen kanssa. Viranomaisrajausten pinta-alat, 0,03–0,24 ha, olivat liian pieniä taatakseen liito-oravan lisääntymis- ja levähdyspaikkojen säilymisen.

Vuoden 2016 jälkeen ei enää tehdä viranomaisrajauksia ja viime päiviin saakka on ainoastaan annettu neuvoja liito-

oravan säilyttämiseksi. ELY-keskusten suosittama neuvontamateriaali on tehty Tapio Oy:ssä. Sitä ei ole tarkoitettu viranomaiskäyttöön eikä se ota huomioon julkaistuja tutkimustuloksia. Annetut neuvot ovat osittain jopa suoraan lainvastaisia. Niiden toimivuutta ei olla maastosta tarkistettu. Tämä valitettava tosiasia koskee koko lajin esiintymisaluetta Suomessa. Lisäksi on ilmennyt, että lisääntymis- ja levähdyspaikkoja avohakataan mm Pohjanmaan piirin alueella laittomasti.

Seurannan aikana liito-oravalle sopivien laikkujen koko väheni merkittävästi. Loppuaikoina asuttujen laikkujen keskipinta-ala oli 3,9 ha ja tyhjien vain 1,5 ha. Vaarana on, että kaikki Luodon liito-oravametsät vähitellen häviävät eikä tilanne ei liene parempi muuallakaan. Vuosina 2006–2017 kanta väheni 37 %

ja mikäli lähtökohtana on Ilpo Hanskin arvio naaraiden määrästä 2006 - eli 150.000- niin arviolta noin 55 000 naarasta oli hävinnyt 10 vuoden aikana ja pääasiallisesti metsätalouden takia.

Tämä seikka yhdessä esittämieni tulosten kanssa edellyttävät merkittäviä muutoksia metsätaloutta ohjaavaan lainsäädäntöön, jotta liito-oravan populaation koko ei romahtaisi tulevaisuudessa. Metsätalous tuhoaa jatkuvasti laajassa mittakaavassa liito-oravan lisääntymismetsiä siinä määrin, että ekologinen lipulaivamme on tekemässä haaksirikon. Tämä on huomattavissa piirin alueella esimerkiksi Alavudella missä laji on Antero Mäkelän seurannan perusteella häviämässä.

Kuva: Ralf Wistbacka

Tilanteen parantamiseksi tunnettujen liito-oravan lisääntymis- ja lisääntymispaikkojen suojelua tulisi roimasti tehostaa, noudattaen EU-tuomioistuimen vuonna 2021 tehtyä päätöstä lisääntymis- ja levähdyspaikkojen ulottuvuuden tulkinnasta. Tähän arviointiin antavat tukeammaita väitöksiä tulokset. Suojelun tehostaminen onkin liito-oravan kannalta pääasiallinen kohtalonkysymys. Toinen epäkohta on se, että laji.fi-tietojenkeruujärjestelmässä ei ole kuin pieni osa liito-oravan lisääntymis- ja levähdyspaikoista. Vuoden 2006 arvio Pohjanmaan rannikolle oli noin 4 %. Jäljellä olevien kartoittamisessa rupeaa olemaan kiire. Tehostettu kartoitus onkin

liito-orava kannan säilymisen mahdollistamisen toinen kohtalokysymys.

Liito-oravan haavoittuva asema on tosin pääosin seuraus Etelä-Suomen metsien suojelun karmeasta tilasta. Suomalaisten asiaa tuntevien ekologien mukaan tarvittaisiin vähintään 10 % suojelutaso, jotta liito-orava ja noin 800 muuta uhanalaista metsälajia voisi säilyä. Tällä hetkellä suojelutaso on vain 3,6 %.

Ralf Wistbacka

Linkki väitökseen: <https://www.oulu.fi/fi/vaitokset/uhanalaisen-liito-oravan-pteromys-volans-populaatioiden-seuranta-ja-suojelu-viitteita-kestavan>

Suojelumääräykset eivät kohtele liito-oravaa hyvin. Kuvassa liito-oravarajaus tehty ympäristöministeriön ohjeiden mukaan vuonna 2007. Pinta-ala 0,03 ha.

Filosofian tohtori **Ralf Wistbacka** on seurannut Pohjanmaan rannikon luonnon eri vaiheita 1960-luvulta alkaen.

Kiinnostuksena ovat olleet saaristolinnut, etenkin selkälokki ja sen poikastuotantoon vaikuttavat tekijät, sekä myös petolinnut, etenkin tuulihaukka, ja myös uuttukyyhky. Rannikon luontoon kohdistuneet uhkakuvat- laajat hakkuut ja kaikkialle rönsyilevät huvilat - ja niiden laajamittainen toteutuminen tulivat tutuiksi laajojen fladojen, kluuvien ja muiden pienvesien inventoinneissa alkaen vuonna 1983. Liito-orava on myöhempien vuosien suosikki ja lajin kohtalonhetket on kiteytetty vastikään hyväksytyyn väitökseen.

Mikä estää liito-oravan suojelun, Leena Rinkineva-Kantola, EPO-ELYn luonnonsuojeluyksikön päällikkö?

KYSYIMME

Vuosina 2017–2023 on arviomme mukaan tehty noin 1000 hakkuuilmotusta koskien liito-oravan lisääntymis- ja levähdyspaikkoja. Aiottako seurata, esiintyykö liito-oravia enää näillä alueilla?

Varsinaiseen seurantaan ei ELY-keskuksella ole mahdollisuuksia nykyresurssien puitteissa. Systemaattinen seuranta vaatisi erillistä hanketta. Käytännössä seuranta tehdään kuitenkin metsänkäyttöilmoitusten ja muiden hankkeiden esimerkiksi kaavoituksen kohdentuessa aiemmin käsittelyssä olleisiin liito-oravan lisääntymis- ja levähdyspaikkojen yhteyteen. Lisäksi esittelijät pitävät kirjaa kriittisistä kohteista ja tarkistavat niitä muiden maastokäyntien yhteydessä.

Aiottako selvittää missä on tehty liito-oravien lisääntymis- ja levähdyspaikoilla laittomia hakkuita ja tehdä näistä ilmoituksia poliisille?

Uusi luonnonsuojelulaki toi ELY-keskuksille enemmän velvoitteita luonnonsuojelulain valvontaan. Valvonnan järjestämistä on tarpeen suunnitella valtakunnallisesti. Alustavia keskusteluja on käyty Suomen metsäkeskuksen kanssa satelliittipohjaisen metsänkäyttöilmoitusten valvonnan yhteiskehittämisestä. Näin valvonta olisi systemaattisempaa ja maastossa tapahtuvat tarkastuskäynnit pystyttäisiin kohdentamaan paremmin. ELY-keskus tekee poliisille tapahtumista ilmoituksen poliisille, kun luonnonsuojelulain (9/2023) 129 §:ssä säädetyt edellytykset täyttyvät.

Vanhon ilmenneiden tapausten kohdalla harkitaan myös, onko tapaus jo vanhentunut.

Mikäli jäljellä olevien lisääntymis- ja levähdyspaikkojen kartoitusta luonnonsuojelijoiden toimesta tehostettaisiin niin voitko taata, että EPO-ELY pystyy varmistamaan näiden, ja muiden yhä rekistereissä olevien, lisääntymis- ja levähdyspaikkojen toimivuuden?

ELY-keskuksen mahdollisuudet valvoa lisääntymis- ja levähdyspaikkojen säilyttämistä perustuu siihen, että havaintopisteaineisto saadaan Suomen metsäkeskuksen valvontajärjestelmään. Tämän aineiston perusteella Metsäkeskuksen automaattijärjestelmässä liito-oravan osalta metsänkäyttöilmoitukset lähetetään eteenpäin lajipisteen tai -alueen ympärillä 100 metrin säteellä sijaitsevalta alueelta.

Taimikoita ja nuoria kasvatusmetsiä (kehitysluokat T1, T2 ja O2) koskevia ilmoituksia ei lähetetä ELY-keskukselle, ellei liito-oravan havaintopaikka sijaitse metsänkäyttöilmoituksessa rajatun alueen sisällä ja hakkuuntoteuttamistapa on ensiharvennus tai harvennushakkuu. Metsäkeskuksesta lähtee automaattinen vastaus metsänomistajalle, kun metsänkäyttöilmoitus jätetään. Vastaus sisältää tiedon liito-oravan esiintymisestä alueella. Lisäksi vastaus sisältää linkin ohjeistukseen siitä, miten liito-orava kuuluu huomioida metsänkäytössä sekä millainen lisäselvitys tulee lähettää alueellisen ELY-keskuksen kirjaamoon lajiesiintymän huomioimisesta. Kyseiset ohjeistukset löytyvät myös Metsäkeskuksen nettisivuilta:

<https://www.metsakeskus.fi/fi/metsan-kaytto-ja-omistus/metsien-suojelu-ja-elinymparistojen-hoito/uhanalaisten-lajien-elinymparistojen-sailyttaminen>

Lopuksi

Yllä mainittu Metsäkeskuksen ohjeistus on tuotettu 8,9 miljoonaa euroa maksavan Liito-Orava Life -projektin puitteissa ja kyseinen versio on päivitetty syyskuussa 2023. Siinä on pitkälti samat ongelmat kuin TAPIO:n tuottamassa ohjeistuksessa. Näistä mainittakoon pääasialliset epäkohdat:

Lisääntymis- ja levähdyspaikkaa ei olla onnistuttu kuvaamaan jokamiehen ymmärtämällä ja luonnontieteellisesti pätevällä tavalla, mikä tekee lisääntymis- ja levähdyspaikan toimivuuden säilyttämisen todella vaikeaksi; miltei mahdottomaksi. Vaihtoehtoinen menetelmä olisi selvittää mikä kokoluokkaa lisääntymiseen soveltuvan metsän pitäisi olla, jotta naaras pystyy lisääntymään ja selviytymään siellä talven yli. Sitäkään ei olla haluttu tehdä ja ohjeistuksesta puuttuu siten kokonaan vanhempien ja uusien tieteellisten tutkimuksien tutkimustulosten keskeisiä tuloksia - mukaan lukien helmikuussa 2023 hyväksytyt väitökseni. Sikäli kun tutkimustuloksia käsitellään, ne esitetään vaikeaselkoisesti ja viitteitä itse julkaisuun ei mainita, joten lukijan on mahdotonta perehtyä tarkemmin tuloksiin. Toisaalta oppaassa esitetyt ohjeet liito-oravan huomioimiseksi harvennushakkuiden yhteydessä ovat selkeitä mutta jokseenkin ristiriidassa oppaan muun sisällön kanssa.

Oppaaseen kuuluu myös kymmenen esimerkkitapausta, joissa selostetaan miten liito-oravan lisääntymis- ja levähdyspaikkojen toimintaa voidaan ottaa huomioon. Oppaassa ei kuitenkaan esitetä mitään seurantatietoja kohteista. Metsiköiden määrä ja niiden seurantavuodet ovat kuitenkin aivan liian vähäisiä, jotta voitaisiin saada tilastollisesti päteviä tuloksia. Jotta voitaisiin olla varmoja, että menetelmät takaavat liito-oravanaaraan säilymisen, tuloksien tulisi kestää vertaisarvioinnin ja tulla

hyväksytyksi tieteelliseen julkaisuun. Tämä lienee mahdotonta koska liito-oravan seuranta tapahtuu pelkästään papanoiden avulla ja näin ollen ei edes tiedetä esiintyykö lisääntymispaikoiksi nimetyissä kohteissa naaraita vai ainoastaan koiraita.

Itse teksti ei kestäisi vertaisarviointia ja näin ollen opas tuskin edistää liito-oravan tai metsäluonnon suojelua ollenkaan. Oppaisiin ja niiden kriittiseen tarkasteluun voi tutustua tarkemmin osoitteessa

<https://www.kuusanluonto.fi/liituridokut/>.

Mikäli haluttaisiin aikaansaada liito-oravalle suotuisan suojelun taso, tulisi pikaisesti laatia tieteeseen perustuva ohjeistus, jotta maanomistajat vihdoin tietäisivät mistä on kyse, kun puhutaan lisääntymis- ja levähdyspaikasta ja sen toimivuudesta. Uuden ohjeistuksen pohjalta tulisi kehittää yhteistyötä tutkijoiden, viranomaisten ja luonnonsuojelijoiden välillä. Maanomistajille tulisi tarkan luonnontieteellisen tiedon lisäksi tarjota menetelmäkuvia jatkuvasta kasvatuksesta ja myös FSC-sertifiointia tulisi nostaa esille. Sen puitteissa tulee jättää 5 % metsästä toimenpiteiden ulkopuolelle ja tämä kompensoidaan korkeammalla puun ostohinnalla. Suuressa mittakaavassa toteutettuna tämä voisi yksinään mahdollistaa liito-oravan säilymisen. Lisäksi tarvitaan kuitenkin runsaasti enemmän metsien suojelurahoitusta.

Ralf Wistbacka

Helmipöllö

Metsän ja
ihmisen
hyvinvoinnin
vartija

ERKKI KORPIMÄKI TAMMI

Erkki Korpimäen Helmipöllö-kirja (Tammi, 2023) on upea kuva- ja tietoteos helmipöllöstä, joka ennen oli maamme runsaslukuisin petolintu. Miksi helmipöllö ei ole enää elinvoimainen? Miten se selviää tehometsätalouden ikeessä? Millainen on tämän kauniin linnun vuodenvierailu? Kirjan tekijä on viettänyt metsässä tovin jos toisenkin, koska on saanut kuvattua helmipöllöjä niin erilaisissa tilanteissa. Helmipöllön maailma kun on yöpainotteinen. Kauneudestaan huolimatta kirja helmipöllöstä on myös melko surullinen. Toivoisimme helmipöllölle parempia aikoja.

Kuva: Pertti Malinen

Professori **Erkki Korpimäki** on ekologi, joka aloitti tutkimusmatkan helmipöllöjen kiehtovaan maailmaan 13 vuoden iässä Kauhavalla. Hän on tutkinut 50 vuotta petojen, erityisesti pöllöjen sopeutumia myyrrien jaksottaisiin kannanvaihteluihin sekä myyräsykliä. Hän on julkaissut satoja tieteellisiä artikkeleita sekä helmipöllön ekologiaa käsittelevän englanninkielisen monografian. Korpimäki kuuluu maamme kolmen eniten viitatuun ekologin joukkoon. Hänet on valittu pöllömestarien kunniagalleriaan (Owl Hall of Fame).

Suomen luonnonsuojeluliiton Pohjanmaan piiri ry

Toiminnanjohtaja
Marjo Lehtisalo
p. 040 934 6320
marjo.lehtisalo@sll.fi
tai pohjanmaa@sll.fi

Puheenjohtaja
Heli Hämäläinen
p. 044 2978 200
heli.hamalainen78@gmail.com

Piirihallitus 2023:

Heli Hämäläinen, **pj.** Alajärvi
Pentti Kananoja, **vpj.** Laihia
Miira Erkkilä, Seinäjoki
Jaana Koivuluoma, Ilmajoki
Ralf Wistbacka, Luoto
Kari Hongisto, Kauhava
Mikko Viitasalo, Lestijärvi
Kirsi Haapamatti, Ylistaro
Hannu Saari, Veteli
(varajäsen) Birthe Weijola, Vaasa
(varajäsen) Teemu Tuovinen, Kauhajoki

Internetsivut: sll.fi/pohjanmaa
Fb: facebook.com/suomenluonnonsuojeluliitonpohjanmaanpiiri-ry
Ig: [sllpohjanmaa](https://www.instagram.com/sllpohjanmaa)

